

UNBOXING:

Morele startvraag

Moreel kompas

To-do or not to do list

Morele ID-Kaart

MORELE STARTVRAAG ★→★

“Telt het – voor jou – dat dit – bij mij – almaar weer –
zo gaat – pijn doet – en stoppen moet?”

Bron: Andries Baart en <https://www.presentie.nl>

vindplaatszingeving.nl

Presentietheorie en het principe "Telt het voor jou"

Toepassing in de dagelijkse zorgpraktijk

De presentietheorie, ontwikkeld door Andries Baart, legt de nadruk op het werkelijk aanwezig zijn bij de ander, zonder direct in te grijpen of te sturen. Uitgangspunt is het principe: "Telt het voor jou dat dit bij mij almaar weer zo gaat, pijn doet en stoppen moet?" Hiermee wordt bedoeld dat de ervaringen, gevoelens en het lijden van de zorgontvanger centraal staan. Het gaat erom dat de zorgverlener niet alleen kijkt naar het probleem, maar écht luistert en zich verplaatst in het perspectief van de ander.

Wat betekent dit principe?

Met het principe "Telt het voor jou..." vraagt de zorgverlener zich af of hij of zij werkelijk oog en oor heeft voor wat de ander doormaakt. Het is een oproep om het leed en de frustraties van de cliënt te erkennen, zonder te bagatelliseren of direct te willen oplossen. Door deze houding ontstaat ruimte voor echte ontmoeting en wederzijds begrip.

Toepassing in de dagelijkse zorgpraktijk

1. Luisteren zonder oordeel: Geef de ander letterlijk en figuurlijk de ruimte om zijn of haar verhaal te doen. Luister actief en stel open vragen.
2. Aandacht voor het kleine: Let op signalen, emoties en non-verbale communicatie. Soms zit het echte contact in kleine gebaren of woorden.
3. Erkennen van pijn en frustratie: Benoem wat je ziet en hoort, zonder direct oplossingen aan te dragen. Zeg bijvoorbeeld: "Ik zie dat dit je heel veel pijn doet."
4. Geduld en nabijheid: Blijf aanwezig, ook als het ongemakkelijk wordt. Soms is het genoeg om er gewoon te zijn, zonder iets te moeten doen.
5. Reflectie: Vraag jezelf als zorgverlener regelmatig af: 'Telt het voor mij wat deze persoon doormaakt?' Hiermee blijf je alert op je eigen houding.

Door dit principe toe te passen in de zorgpraktijk, ontstaat een fundament van vertrouwen en echtheid. De cliënt voelt zich gezien en gehoord, wat essentieel is voor goede zorg. Presentie vraagt om een open, attente en empathische houding, niet alleen als techniek, maar als grondhouding in het werk.

MOREEL KOMPAS

C

Caring about : oog hebben voor

C

Taking care of: ervoor zorgen dat

C

Care giving: zorgen voor

C

Care receiving: reageren op zorg

Tronto, Joan C. (1993). *Moral boundaries: a political argument for an ethic of care.*
Routledge, New York.

vindplaatszingeving.nl

Moreel kompas: zorgethiek

De zorgethiek van Joan Tronto biedt een waardevol kader voor het begrijpen van goede zorg. Tronto onderscheidt vier fasen in het zorgproces: allereerst is er het 'oog hebben voor' (caring about), waarbij het belangrijk is dat de zorgverlener alert is op signalen van zorgbehoefte en deze erkent. Daarna volgt 'ervoor zorgen dat' (taking care of), waarin de zorg wordt voorbereid en georganiseerd, bijvoorbeeld door middelen te regelen of praktische zaken af te stemmen.

De derde fase, 'zorgen' (care-giving), draait om het daadwerkelijk uitvoeren van de zorg: het contactmoment waarin de zorgverlener fysiek of emotioneel ondersteunt. Tot slot is er 'reageren op de zorg' (care receiving), waarin wordt gekeken hoe de zorgvrager de zorg ervaart en of deze daadwerkelijk geholpen is. In de dagelijkse zorgpraktijk betekent dit model dat zorg niet alleen een handeling is, maar een continu proces van aandacht, organisatie, uitvoering en evaluatie. Het vraagt van zorgverleners om steeds af te stemmen op de behoeften van de ander en samen te reflecteren op wat werkt en wat beter kan, zodat zorg écht aansluit bij de persoon om wie het gaat.

Waarom kunnen deze vier principes of fasen je morele kompas vormen?

Elk van deze fasen helpt je als zorgverlener om niet alleen praktisch, maar ook moreel verantwoord te handelen. Ze bieden houvast bij het maken van keuzes die recht doen aan de behoeften en waardigheid van de cliënt. Door bewust stil te staan bij elk aspect van het zorgproces, word je je meer bewust van je eigen waarden, en kun je beter afwegen wat in een specifieke situatie het juiste is om te doen. Zo vormen ze samen een kompas dat richting geeft aan ethisch handelen in de zorg.

To Do-or not To Do List

Mijn morele
kwestie:

MOET

MAG

IK

IEMAND ANDERS

DIT

IETS ANDERS

NU

ANDER TIJDSTIP

DOEN

OF LATEN

Mijn antwoord:

Vindplaatszingeving.nl

To do or not to do list

Een praktische morele checklist voor zorgverleners kan helpen om ethische dilemma's en morele stress te verminderen. Centraal staan de vragen: moet/mag ik dit nu doen, ik/een ander, dit/of iets anders, nu/ander tijdstip, en doen/of laten. Bij elk item wordt niet alleen gevraagd of jij degene bent die moet handelen, maar ook of het gepast is dat iemand anders de taak op zich neemt. Je reflecteert of de beoogde actie de beste keuze is, of dat er alternatieven zijn die beter aansluiten bij de situatie. Vervolgens overweeg je of directe actie noodzakelijk is, of dat uitstel mogelijk en misschien zelfs wenselijk is. Tot slot sta je stil bij de optie om iets juist niet te doen en wat daarvan de gevolgen zijn.

Deze checklist biedt houvast door structuur te geven aan het afwegingsproces. Door expliciet stil te staan bij alternatieven en het moment van handelen, kun je beter motiveren waarom je iets doet of juist laat. Dit voorkomt impulsieve keuzes en helpt je om trouw te blijven aan je eigen waarden, waardoor morele stress afneemt en je met meer rust en overtuiging zorg verleent. Het is een hulpmiddel dat ruimte biedt voor reflectie en dialoog, en het stimuleert om samen met collega's steeds weer te zoeken naar het juiste in iedere unieke zorgsituatie.

MORELE KWESTIE?

Identificeer de morele lading

Morele ID card

- Botsing van waarden
- Aanwezigheid van een dilemma
- Vragen over 'goed' en 'fout'
- Betrokkenheid van normen en waarden
- Gevoel van 'wringen' of 'schuren'

Vindplaatszingeving.nl

Morele ID-kaart

Een morele ID-kaart is een praktisch hulpmiddel dat zorgverleners ondersteunt bij het tijdig herkennen van morele problemen in de dagelijkse zorgpraktijk. Deze kaart helpt om te signaleren of er sprake is van een botsing van waarden, het ervaren van een dilemma, vragen over goed en fout, betrokkenheid van normen en waarden, én het gevoel van wringen of schuren. Door deze indicatoren expliciet te benoemen, wordt het makkelijker om ethische vraagstukken te identificeren voordat ze uitgroeien tot complexe problemen.

Dit geeft zorgverleners houvast om stil te staan bij hun eigen morele kompas en samen met collega's in gesprek te gaan over wat juist is in een specifieke situatie. Zo draagt de morele ID-kaart bij aan een open, reflectieve zorgcultuur waarin ethische dilemma's niet worden weggedrukt, maar tijdig besproken en aangepakt worden, waardoor de zorg beter aansluit bij de waarden en behoeften van zowel cliënt als professional.